

O'ZBEKISTON ADABIYOTI VA SAN'ATI

1956-yil 4-yanvardan chiqqan boshlagan

ADABIY-BADIIY, MA'NAVIY-MA'RIFIY, IJTIMOY GAZETA

№ 44 (4599) 2020-yil 6-noyabr

ЯНГИ ЎЗБЕКISTON

РЕНЕССАНС МАКТАБДАН КУЧ ОЛАДИ

Ўтган ҳафтада – 30 октябрь куни Президент Шавкат Мирзиёев раислигида мамлакатимизда таълим-тарбия тизimini такомиллаштириш, илм-фан соҳаси ривожини жадаллаштириш масалалари бўйича видеоселектор йиғилиши бўлиб ўтди, соҳадаги долзарб вазифалар муҳокама қилинди.

– Бугунги кунда Ўзбекистоннинг янги тараққиёт даври пойдеворини яратяпмиз. Бунда бизнинг энг яқин кўмакчиларимиз устоз ва мураббийлар, илмий ва ижодкор зиёлилардир, – деди давлатимиз раҳбари.

Президентнинг юксак ишончи ва меҳри сўзлари замирида катта мазмун мужассам. Зеро, устоз-мураббийлар ва ижод аҳлига бўлган меҳрини энг буюк истисод эгалари ҳам айтиб адо қила олмайдилар. Мирзо Улуғбекдан “Сиз нега кўпроқ илмга қизиқкансиз?” деб сўраганларидан, ул зот шундай жавоб берган эканлар: “Мен илмнинг қудратини бобомдан билдим. Бир сафар бобомнинг тиззасида ўтирар эдим. Баногоҳ хузури муборакка бир киши кирди. Бобом шовиб ўрнидан турди. Мен унинг тиззасидан тушиб кетдим. Бобом бунга

парво ҳам қилмасдан халиги одамни карши олишга ошқиди. Кейин билсам, ўша киши бобомга бир пайтлар илм ўргатган устози экан...”

Давлатимиз раҳбари, аввало, мактабларда ўқув юкламаси ва дарслар соатини қайта кўриб чиқиш, ўқувчиларни фақат ёдлашга эмас, балки фикрлашга чорлайдиган методика яратиш зарурлигини таъкидлади. Бу борада Финляндия тажрибаси мисол қилиб келтирилди. Ушбу мамлакат умумий саводхонлик, табиий фанлар ва математика бўйича дунёда энг илгорлардан бири.

– Мактабда ўқитиш методикаси ўзгармаса, таълим сифати ҳам, мазмуни ҳам, муҳит ҳам ўзгармайди, – деди Шавкат Мирзиёев.

Улуғ аждодларнинг таваллуд саналари ва шу каби умумий маълумотлар-

дан кўра, уларнинг маънавий мероси мағзини, дейлик, ҳазрат Алишер Навоий гоёларининг мазмун-моҳиятини биринчи масала ўларок кўришимиз жоиз. Улуғларнинг фаолияти, оламшумул ишлари ва ўғитлари ўқувчини таъсирлантириши, уни руҳлантириб, эзгу ишлар қилишга ундаши асосий ўрин тутмоғи лозим. Бошқа фан соҳаларида ҳам шундай билимларга эътибор қаратиш керак. Эстетик дидни шакллантирадиган, тафаккурни, фазовий тасаввурларни оширадиган фанларга эътиборни кучайтириш “ўқувчининг фикрлаш қобилияти ошиши”га жуда катта таъсир кўрсатади. Айниқса, ўқувчи-ёшларда сабр-тоқат, матонат, ирода (бирор масала юзасидан чуқур ўйлаб, ижодий фикрлаб жавоб бериш) каби кўникмаларни кучайтириш, уларнинг янада тартибли ҳамда режали иш тутиш қобилиятига ижобий таъсир этади. Бунда математика, тасвирий санъат, чизмачилик, технология каби фанлар алоҳида ўринга эга.

Суратда: Гулистон шаҳридаги Ҳалима Худойбердиева номидаги ижод мактаби ўқитувчи ва ўқувчилари. Аҳмад ТўРА олган сурат.

Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллиги БУЮК БРИТАНИЯЛИК НАВОЙШУНОС

Ўзбекистоннинг Буюк Британиядаги элчихонаси томонидан ўзбек тили ва адабиётининг асосчиси Алишер Навоий асарлари бўйича британиялик эксперт, профессор Николас Уолмсли билан видеоконференция форматида учрашув ўтказилди.

Британиялик мутахассисга Ўзбекистоннинг маданий-тарихий бойликлари, жумладан, ўзбек мумтоз адабиёти меросини асраб-авайлаш ҳамда уларни оммалаштириш борасида мамлакатимизда бугунги кунда амалга оширилаётган сазй-ҳаракатлар ҳақида маълумот берилди.

Николас Уолмсли Ўзбекистон шоир ва ёзувчиларининг адабий асарларини оммалаштириш ўзбек халқи маданияти, тарихий кадриятлари ва анъаналарини тарафдор равишда муҳим омили эканини қайд этди. Шу нуктадан назардан у Чўлпоннинг “Кеча ва кундуз” романи 2019 йил Буюк Британияда инглиз тилида нашр этилганини юқори баҳолади.

Унинг фикрича, Алишер Навоий асарлари инглиз тилида сўзлашувчи мамлакатлар, жумладан, Буюк Британия ва АҚШ эксперт доиралари томонидан етарлича ўрганилмаган. Бирок шу билан бирга, ўзбек мумтоз адабиётининг адабий мероси Европада яхши

таниш. Хусусан, француз, немис ва италия тилларида Навоий ижодий мероси ҳақида кўплаб илмий мақолалар чоп этилган.

Англиялик мутахассиснинг таъкидлашича, у Навоий асарлари ҳақида инглиз тилида илмий ишлар ёзаётган кам сонли муаллифлардан биридир. Н.Уолмсли, хусусан, “Алишер Навоийнинг “Насойим ул-мухаббат” асарида “Ясавия” тариқати элементлари” (2014 йил), “Алишер Навоий: такдид, инновация ва 1500 — 1900 йилларда Марказий Осиё адабий маданиятининг шаклланиши” (2016 йил), “Алишер Навоий ва туркий, форсий шеърининг бой олами” (2020 йил) ва бошқа илмий мақолалар устида иш олиб борган.

Айни пайтда эксперт Алишер Навоий ҳамда ўзбек мумтоз шеърини таъкидлаш Нодира ва Мухаммад Раҳимхон Феруз асарларини киёсий таҳлил ва тадқиқ этиш устида иш олиб бормоқда. Тадқиқотчининг фикри-

ча, ушбу илмий изланишларнинг натижалари инглиз тилида сўзлашувчи мамлакатларда Алишер Навоийнинг кўп асрлик фалсафасини тушунишда “адабий қўлланма” вазиасини ўтайди.

Британиялик эксперт яқинда Алишер Навоийнинг ўттиздан зиёд ғазалининг инглиз тилига таржимасини якунлаганини маълум қилди. Шу нуктадан назардан элчихона 2021 йил февраль ойида Навоийнинг 580 йиллиги арафасида шоирнинг инглиз ва ўзбек тилидаги шеърини тўпламини нашр этиш таклифини ўртага ташлади.

Николас Уолмсли, шунингдек, элчихона томонидан Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллигига бағишлаб ўтказилган тадбир доирасида ўз илмий тадқиқотлари ҳақида сўзлаб беришга тайёрлигини маълум қилди.

Бундан ташқари, Николас Уолмслининг Ўзбекистондаги ихтисослашган олий ўқув юртлиги талабалари учун маърузалар ташкил этиш масаласини ўрганиб чиқиш бўйича ҳам келишувга эришилди.

“Дунё” АА.

Лондон

МУНОСАБАТ

Президентимиз томонидан санъат ва маданият соҳасига оид қабул қилинган қарор, фармонлар, меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар соҳа фаолиятини янада такомиллаштириш ва ривожлантириш борасида дастуриламал бўлиб хизмат қилмоқда. 2020 йил 1 сентябрдан бошлаб, давлат органлари ва ташкилотлари тизимидаги концерт, маданият саройлари ва бошқа муассасаларда тўлиқ жонли ижро асосида ўтказилган концерт дастурлари учун ижара тўловидан 50 фоиз чегирма бериш тартибининг жорий этилиши санъаткорларни ниҳоятда хурсанд қилди. Бу жонли ижродаги концерт дастурларининг кўпайишига хизмат қилиши баробарида санъатда ҳақиқий овозга эга бўлган янги истеъдодларнинг кашф этилишига ҳам имконият яратди. Бу борада амалга оширилаётган улкан ислохотларга янада катта йўл очиб, маданият ва санъат соҳасидаги ислохотларни жадал давом эттириш, маданият муассасалари фаолиятини янада такомиллаштириш борасида қатор имкониятлар яратиб берди.

2021 йилнинг 1 январидан бошлаб, давлат органлари ва ташкилотларининг асосий вазифаларидан келиб чиқиб, уларнинг ташаббуслари билан ўтказилган оммавий-маданий ва концерт-томосха тадбирлари ҳар йили тасдиқланган мазкур календарь режалари асосида ўтказилиши ҳамда концерт-томосха фаолиятини амалга оширувчи шахслар томонидан давлат органлари ва бошқа ташкилотларнинг буюртмаларига асосан кўрсатиладиган барча хизматлар эътиборга олинган шартнома асосида тақдим этиб борилишининг белгиланиши санъат аҳлига ижодий эркинлик шароитини яратиб бериши шубҳасиз.

ЮКСАК ИЖОДГА РАҒБАТ

Шунингдек, ижод аҳлини анчадан буюн муҳим бир масала — муаллифлик ҳуқуқи масаласи қийнаб келаётган эди. Бизда ҳали-хануз бировнинг ижод маҳсулини бемалол “ўзиники” қилиб олиб, ижро этиб юрган ижрочилар оз эмас. Ижодкорларнинг меҳнатларини юзага чиқариш, ижодий изланишларини қўллаб-қувватлаш, янгилик яратишларида муаллифлик ҳуқуқларини ҳимоя қилиш мақсадида Санъаткор, ижодкор ва ижрочиларнинг муаллифлик ҳуқуқларини ҳимоя қилиш палатасининг ташкил этилиши ҳам муҳим аҳамиятга эга. Бу, ўз навбатида, санъаткорларни йиллар ўтса ҳам севиб тингланадиган қўшиқлар яратишга, асарлар ижод қилишга руҳлантиради.

Очиги, жаҳонда ва юртимизда, пандемия шароити қўллаб соҳалар қатори санъат соҳасидаги режаларни ҳам анчагина ўзгартириб юборди. Шунга қарамай одамларга ҳушқайфият улашиш, уларнинг кунларини мазмунли ўтказиш мақсадида карантин даврига мослашиб, қондаларга риоя қилган ҳолда юртимиздаги давлат ва нодавлат телеканаллари орқали санъаткорларнинг онлайн концерт дастурлари ташкил қилинган, уларнинг турли кўнгилочар кўрсатувларда катнашаётгани ҳамда саховат ишларида фаоллик кўрсатишга санъат аҳли халқ билан бирга эканини намойён этди.

Бугун ҳам карантин қоидаларига қатъий риоя қилган ҳолда мамлакатимиз бўйлаб турли сайлгоҳлару очик майдонларда хонандалар, театр актёрлари ҳамда турли йўналишларда ижод қилаётган санъаткорлар иштирокида “Майдон томошалари” фестивали ташкил этилмоқда.

Матлуба МАҲКАМОВА,
“Ўзбекконцерт” давлат муассасаси
маъбуот хизмати ходими

Александр ФАЙНБЕРГ,
Ўзбекистон халқ шоири

ОНАМБА

Яшил дала, ям-яшил очун,
Фақат онам камлик қилади.
Меҳрин ҳақин қайтармоқ учун
Мангулик ҳам камлик қилади.

Бу дунёда бир ажиб уй бор,
Дўстлар унда жамдир бахтиёр.

Унда – баҳор, гул ҳам настарин,
Кимдир куйлар ҳаёт рангларин.

Унда руҳни зулмат қопламас,
Мени ҳам бир эсласалар бас.

ЭТИМҚ ЭШИККА
ЭМИВАН БИТТИК

Тақиллатма эшикни дилхун,
Бас қил энди, бир нафас қўй-да.

Мен уйимда бўлмайман бугун,
Эртага ҳам бўлмайман уйда.

Сен – шоирсан. Сен зўрсан минг бор,
Нечун яна кўнглинг тўлмайди?
Мени тинч қўй.
Авлодларга бор,
Авлодлар ҳам уйда бўлмайди.

Сирождин САЙИД
таржимаси

XX АСР ЎЗБЕК АДАБИЁТИ

Таниқли болалар шоири Мирзиз Аъзам “Хотиралар” китобида ардоқли шоиримиз Миртемир ўз асарларида ишлаган, алмо изохли лугатимизга кирмаган бир неча сўзларни келтириб, ҳақли равишда ёзади: “Бу сўзларнинг барчаси бир-икки ўтиришда кўзимга чалинганлари, холос. Менинча, лугатчи олимларимиз “Навоий асарлари лугати” музасалари каби “Миртемир асарлари лугати” ҳам тузишса, туркий тилимизнинг бойлигини кўрсатувчи бир ватанпарварлик бурчини адо этган бўлардилар”.

СЎЗ МУСАВВИРИ

Бу фикр Ғафур Ғулום ижодига ҳам тааллуқли. Шоир ва адиб қўллаган сўзлар, у хоҳ бирор тор соҳага тегишли бўладими, хоҳ мавжуд сўзлар асосида ясалган янги сўз, неологизмлар бўладими, ҳаммиси бадийий ниятга, поэтик мақсадга хизмат қилади. Мана, аллома вафотидан кейин чоп этилган тўртлик: “Дунё қўлинг қирдир”, деганлари рост, ахир, Қўлом, тўпол қолади заргарнинг кўрасида, Миллионердан сўрасанг майдаси йўқ бир пақир, Бриллиант – кўмир демек атом гилбўтасида. Соф фанний тил билан айтсак, бу ерда таносиб, бир-бирини изохловчи, тўлдирувчи тўрт ҳодиса ва фикр ёнма-ён қўйилган. Лекин уларнинг орасида биттаси, биринчиси тўртлик бадийий ғоясини ҳосил қилишда етакчи. У шоирнинг ихтироси эмас, бу ҳикмат халқимиз орасида машхур. Шоир уни тасдиқлайди, холос. Аммо ундан кейин келадиган таносиб мисралар илк мисрадаги халқ донишмандлигининг янги-янги фалсафий қирраларини очиги хизмат қилади.

ОБУНА ~ 2021

Азиз газетхон!

Севимли газетангиз — “Ўзбекистон адабиёти ва санъати”га 2021 йил учун обуна давом этмоқда. Келгуси йилда сиз:
✓ мумтоз ва замонавий адабиётимизнинг сара намуналари, назм, наср ва бадийий публицистик асарлар билан ошно бўласиз;
✓ жаҳон адабиётининг энг яхши таржималар;
✓ адабиётшунос олимларнинг илмий-таҳлилий мақолалари;
✓ юртимиз ва жаҳон санъат олами янгиликлари, санъат ва маданият тадбирлари ҳақидаги таҳлилий мақолалар;
✓ ёш истеъдод эгаларининг энг сара шеър ва ҳикоялари билан танишиб бораёсиз.

Севимли “ЎЗАС”га обуна бўлишни унутман!

Индекс:
Жисмоний шахслар учун — 222.
Ташкилотлар учун — 223.

Давоми, бошланиши 1-саҳифада

Мана, бир haftaдирки, мактаблар ва ўқув юртида ушбу йиғилишда кўрилган муҳим масалалар хусусидаги кизгин муҳокама-камалар тинмапти. Айниқса, ижтимоий тармоқларда билдирилаётган кўплаб фикр-мулоҳазалар, ушбу юксак машваратда айна халқ кўнглидаги масалалар кўтарилганидан дарак беради. Мактаб ва таълим ишлари шаҳсан давлат раҳбари томонидан доимий эътибор кўрсатилиши, соҳа вакилларида тортиб, ота-

хаётидан қизиқарли мақолалар чиқариб бориши, турли викториналар, мушоиралар, адабий кечалар, қизиқарли дарслар, китобхонлик, шеърхонлик мусобақалари ташкил этиши мумкин. Ижодкорларни мактабларга бириктириш ва уларга шарт-шароит яратишни туман ва шаҳар ҳокимлари шахсан назоратта олади. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси бу ишларни ташкиллаштиришга амалий ёрдам беради, алоҳида қўшма қарор қабул қилинади. Ёзувчиларнинг мактабларга бориб нима иш қилишига онд методик қўлланмалар

Шоир Сирожиддин Рауф:
– Ижодкорларнинг таълим жараёнидаги иштироки – ҳар битта мактабга камида битта адабий нашр кириб боради, дегани!
– Давлатимиз раҳбарининг ушбу нутқини тинглаб, XIX аср охири ва XX аср бошларида халқни маърифатли қилишга интилган, янги усулдаги мактаблар, одамларни фикрлашга ўргатдиган газета-журналлар, дарсликлар чоп этиш учун нашриёту босмаҳоналар очган жадидларимизни эсга олдим, – дейди Ёзувчи Фозил Фарход. – Уларнинг

РЕНЕССАНС МАКТАБДАН КУЧ ОЛАДИ

оналар, бутун халқимиз руҳини кўтариши – аён ҳақиқат. Президентимизнинг, haftaда бир марта ҳокимлар ҳам мактабга келиб, ўқувчилар билан юзма-юз учрашишга даъват этгани – эсимизда. Кечгаги йиғилишда ҳам ана шундай ҳаётбахш таклифлар ўртага ташланди. Ҳар битта мактабда биттадан штат очилиши, уларга ижодкор ёзувчилар ишга олиниши ва ойлик тўланиши ҳам айтилди. “Бюджетдан канча қаражат бўлсаюм, лекин шунини мен лозим кўрдим. Энг тўғри йўлимиз ҳозир шу”, дея таъкидлади Президент.

Мактабларга жалб қилинган ижодкорларнинг вазифалари нималардан иборат бўлади? Улар мактаб ўқитувчилари ва фаол ўқувчиларни жалб этиб, газеталар чоп этиши ёки ўқув масканларининг электрон сайтида мактаб

чиқарилади. Бу юксак ишончдан руҳланган ижодкорлар, ҳозирданок бир-биридан қизиқарли ва муҳим таклиф-мулоҳазаларини баён этишаётди.

– Ҳар бир мактабга биттадан ижодкор, имкони бўлса, Ёзувчилар уюшмаси аъзоси кириб борганда, албатта, маънавий-маърифий жабҳада сезиларли силжиш бўлади, – дейди таникли шоир Абдумажид Азим.

– Мактабдаги таълим-тарбия жараёнида буюк аждодларимиз, хусусан, Амир Темури ўғитларига кенг ўрин ажратилиши мақсадга мувофиқ, – дейди адиб Ҳаким Сагторий. – Чунки улуг Соҳибқирон маънавий меросида Ватанини севиш, ҳалоллик, адолат, хайр-саховат, мардлик каби умуминсоний қадриятлар муҳассам. Бу ҳақда шахсан Президентимиз кўп таъкидлашлари ҳам бежиз эмас!

ишлари энди бугунги ёзувчи-шоирларимиз томонидан давом эттирилишига ишондим. Мана, замонамиз ижодкорларига катта имкониёт. Мактабларга бориб, халқ фарзандларини маърифатли қилинг, ўқитинг, тарбияланг, улар билан бирга газета-журнал чоп этинг...

Тарих шунини кўрсатадики, замонасининг ўткир муаммоларига муносиб жавоб бера олган жамиятгина тараққий этади. Муносиб жавобни эса ўзини доимий ислоҳ қилиш орқали янгича шароитда янгилаш

турмушга тайёр бўлган жамият бера олади. Бундай тайёргарликка сифатли таълим тизими орқали эришилади.

Дарҳақиқат, миллатнинг кенжа бўғини бўлмиш ўқувчилар маънавий камолотида барчамиз бир жон-бир тан бўлиб ижобий таъсир кўрсатсақкина орзумиздаги янги уйғониш даврини чиндан содир эта оламиз.

Жамиятда ўқитувчи мавқеини кўтариш ғоясида ўзликка қайтиш, улуг боболар тутумини қадрлашдек эзгу мақсадлар мужассамдир. Президентимиз қайд этганидек, “Мактаб ўзгармаса, жамият ўзгармайди. Бу — аксиома. Буни инкор қилиб бўлмайди”.

Бахтиёр ХАЙДАРОВ,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси

ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ ФАОЛИЯТИДАН

ҲАЁТ РАНГЛАРИНИ КУЙЛАГАН ШОИР

Алишер Навоий номидаги Миллий боғнинг Адиблар хиёбонида Ўзбекистон Кахрамони, Халқ шоири Абдулла Орипов хотирасига бағишланган адабий тадбир бўлиб ўтди. Тадбирда

шоирлар, ёзувчилар, адабиётшунослар, шунингдек, устознинг фарзандлари иштирок этди.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ҳамда Тошкент Ирригация ва кишлок

хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти ҳамкорлигида ташкил этилган мазкур тадбир Абдулла Орипов ҳайкали пойига гуллар қўйиб билан бошланди. Шу ернинг ўзида адиб китоблари кўргазмаси ҳам ташкил этилиб, талабаларга “Сўз чамани” туркумида чоп этилган китоблар тарқатилди. Ёш мусаввирлар томонидан тадбирга бағишланган суратлар чизилди.

Абдулла Орипов фарзандларининг самимий дил изҳорлари ва хотиралари иштирокчиларда катта таассурот қолдирди.

Тошкент Ирригация ва кишлок хўжалигини механизациялаш муҳандислари институтининг ижодкор талабалари томонидан ўқилган шеърлар тадбирга файз улашди.

– Талабаларимиз устоз Абдулла Орипов китобларини кўлдан кўймай ўқийдилар, – дейди институт проректори Рўзимурод Чориев. – Қолаверса, ижодкор ёшларимиз учун устозлар ҳаёти ва ижоди ибрат бўлиб хизмат қилмоқда. Адиблар хиёбони эса бизнинг маънавият масканимизга айланган.

АДИБ, КИТОБ ВА КИТОБХОН

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси, таникли адиб Фолькнинг номини республикамизда яхши билишди. Серкира ижодкор нафақат ёзувчи, балки журналист, санъатшунос, кинотанқидчи, расм сифатида ҳам тилга тушган. Ёзувчининг ўттиздан ортик бадиий асарлари, эссе, лавҳалардан иборат китоблари муҳлислар томонидан илик қутиб олинган.

Яқинда ижодкорнинг яна бир янги асари — “Ишқ романи” кассаси ўқувчилар кўлига етиб борди.

Шу муносабат билан Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Сурхондарё вилояти бўлими Ёзувчи Раҳим Исқандар (Фолькин) билан ижодий учрашув ташкил этди.

Унда Ёзувчилар уюшмаси вилоят бўлими етакчи мутахассиси Нуртўра Эргашов, “Ижод” жамоат фонди вилоят бўлими бош мутахассиси Самандар Жўраев, “Сурхон” адабий клуби аъзоси Шахзод Тўхташев сўз олиб, адибнинг ижоди ва ҳаёт йўли тўғрисида сўз юритдилар.

Шу билан бирга адабиёт ихлосмандлари, ёзувчининг муҳлислари Фолькин асарларидан олган таассуротлари билан ўртоқлашдилар.

Қизгин суҳбат жараёнида ёш ижодкорларнинг ташкил этилган мушоираси тадбирига ўзгача файз бағишланди. Ижодий учрашув нихоятда вилоят бўлими ташаббуси билан атоқли ёзувчиға эсдалик сўзлари топирилди.

– Севимли ёзувчимиз билан уюштирилган ушбу ижодий кечани узок вақт эслаб юрамиз, — дейиши тадбир иштирокчилари тўққиланиб.

Ёзувчи барчага ўзининг самимий миннатдорлигини билдириди ва келгусидаги ижодий режалари билан ўртоқлашди.

Доноҳол ЖУМАЕВА,
Ёзувчилар уюшмаси Сурхондарё вилояти бўлими мутахассиси

“Ўзбек тилининг изоҳли луғати” китоби чиққани ҳақидаги хабарни Давлат тилини ривожлантириш департаментининг Интернетдаги сайтида ўқиб қолдим. Изоҳли луғат кўлимга тегиши билан биринчи қилган ишим олдинги беш йилдги луғат билан солиштириш бўлди. Китобнинг кириш қисмиданок бидимки, бу 2006 йилда чиққан луғатнинг тузатишган навири экан.

Барибир яхши, чунки ўн тўрт йил олдинги луғат атиги беш минг нусхада чоп этилган, кимда бор, кимда йўқ. Навбатдаги китоб ҳам жуда кам нусхада чиқарилганига қарамай узок йиллар юзга келган бўшлиқни қисман бўлса-да тўлдирди, айниқса, янги тизим жорий қилиниб, туман ҳокимларининг давлат тили масалалари бўйича маслаҳатчилари иш бошлаган бир пайтда улар учун қўлланма вазифасини ўтайди.

Вараклай бошладим, олдинги изоҳли луғат билан деярли бир хил, фақат айрим сўзлардаги фонетик ўзгаришларга кўзим тушди. Масалан, “гурилламоқ” сўзи “гурулламоқ”, “гуркурамоқ” – “туркурамоқ”, “гурсилламоқ” – “гурсилламоқ” тарзида ёзилибди. Сўзлар алфавит тартибда жойлашганига учун ўрни алмашган. Дарҳақиқат, китобнинг сўзбошида олдинги луғат билан янги луғат ўртасида фарқли жиҳатлар ҳақида фикр юритилиб, тилимиз XX асрнинг иккинчи ярмида, хусусан, кейинги ўн йилда янги-янги сўзлар, сўз шакллари ва ифода воситалари билан бойгани, сифат жиҳатидан ўзгаргани, янги мезъерлар шаклланиши, булар тилининг фонетик таркиби ва алифбосида ҳам, имло ва талаффузида ҳам, морфологик ва лексик-семантик тузилмасида ҳам, стилистикаси ва грамматик қурилишида ҳам озми-кўпми акс этгани ва натижада айрим тузатишлар киритилганлиги билдирилган. Шунингдек, луғатни чиқаришдан мақсад ўзбек тилининг бутун сўз бойлигини эмас, балки ҳозирги замон ўзбек тилининг кенг истеъмолдаги сўз бойлигини тўплаш ва тавсифлаш эканлиги айтилган.

Албатта, чоп этилган ҳар қандай китоб ҳақида фикр билдириш, мулоҳаза юритиш, камчилик топиш осон. Аммо ишни ташкил қилиш, бажариш, айниқса, бу иш сўзга алоқадор

бўлса, қанчалар қийин экани сир эмас. Шундай бўлса-да, луғат билан танишарканман ҳаёлимдан бир фикр ўтди: қачонгача 80 минг сўз атрофида айланиб юрамиз? Қачон ўзбек тилининг мукамал изоҳли луғати чиқади? Ҳолбуки, Алишер Навоий бобомиз ўз асарларида миллиондан ортик сўз ишлатгани ҳақида ёзишган. Бу сўзларнинг аксарияти араб, форс, урду, хитой,

МУКАММАЛ ИЗОҲЛИ ЛУҒАТ ЭҲТИЁЖИ

мўғул сўзлари бўлганда ҳам миллион рақамининг ўзи Навоий ижоди, қолаверса, туркий тилининг қудратига тугилган кўзгудир.

Шу йилнинг апрель-май ойларида Китоб туманида тажриба тарикасида туман шевасини тўплаш тадбирини ташкил қилгандик. Тадбирда эътибор шева билан адабий тил ўртасидаги фонетик ўзгаришларга эмас, асосан, лексик бирликка қаратилди ва натижада от, сифат, феъл сўз туркумларига онд мингдан ортик шева сўзлар ва сўз бирикмалари тўпланди. Изоҳли луғат билан солиштириб, тўпланган сўз ва сўз бирикмаларидан уч юздан ортки луғатга киритилмаганини аниқладик. Ҳолбуки, бу сўзларнинг аксарияти халқ орасида кенг ишлатилди.

Биргина “ланг” сўзини олиб кўрайлик. Бу сўзнинг маънолари кўп, ана шулардан бири “эпидемия” сўзига синоним экандир. “Қорин оғриқ ланг бўлибди”, “Ҳозир томоқ оғриқ ланг экан” ва ҳоказо. Изоҳли луғатда ланг сўзининг чўлоқ, оқсоқ ва “ланг” очик, яъни катта очик маънолари киритилган.

“Вазир” деган сўзга эътибор қаратайлик. Тўғри, бу сўз луғатдангина эмас, ҳаётимиздан ҳам жой олиб кетди. Илгари биз вазирни тари-

хий сўз сифатида эртақлардаги подшонинг ўнг қўли ва чап қўли вазирини деб тушунаганимиз ва шу тасаввур билан улғайганимиз. Пайт келиб бу сўз тилимизга шу қадар сингиб кетиши ҳеч қимини ҳаёлга келмаган. Биз ҳозир сиёсий ҳаётимизни Вазирлар Маҳкамаси, бош вазир, вазир ўринбосари, вазир деган сўзларсиз тасаввур этолмаймиз. Ҳоким, вилоят, туман каби сўзлар мисолида ҳам буни айтиш мумкин. Мустақиллигимизнинг дастлабки йилларида араб тилидаги жумҳурият, тожик тилидаги ноҳия каби сўзлар ҳаётимизга сингиб кетмади, негаки алмаштирилаётган сўзда, аввало, она тилимиз руҳи акс этиб туриши керак. Қўришиб турибдики, бисотимизда сўзлар кўп ва улардан фойдаланиш керак.

Тилимиз билан боғлиқ муаммолардан бири, бугунги кунда четдан кирган сўзлардан кўр-кўрона фойдаланилаётганидир. Бу, айниқса, хизмат кўрсатиш соҳасида кўзга ташланаяпти. Узокка бориб ўтирмай, ташки тарғибот воситалари тайёрловчи тадбиркорларнинг эълонларига назар ташлайлик: “Баннер сетка”, “Принт печать”, “Ламинация”, “Табличка”, “Оракал таблички” ва ҳоказо. Ижтимоий тармоқда хатто “Фомексдан оракал эшик табличка тайёрлаш” деган ёзувгаймиз кўзим тушди. Мана, сизга таржима. Аммо яна қандай таржима қилиш мумкин? Гоҳида айрим сўзларни ўқиб, “Қанақа хизмат тури экан?” деб маълумот қилиришгаймиз тўғри келади. Баъзан сўзининг муқобилини топамиз, дегунимизча чет тилидаги сўз оммавийлашиб кетади. Масалан, бизнинг туманда илгари “доставка” деган сўз деярли йўқ эди. Қарантин муносабати билан бу сўз бемаза қовуннинг уруғидай кўпайиб кетди.

Шу ўринда бир мулоҳаза: реклама бўйича фаолиятини тартибга олишда Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 30 августдаги “Ташки рекламани жойлаштириш соҳасидаги фаолиятни янада такомиллаштириш чора-тадбирла-

ри тўғрисида”ги ҳамда 2020 йил 20 февралдаги “Ташки реклама бозорини тартибга солиш тўғрисида”ги қарорларининг аҳамияти катта. Агар ташки реклама, шунингдек, пешлаваҳалар, эълонлар ва ҳоказо ёзувларнинг “Давлат тили тўғрисида”ги, “Реклама тўғрисида”ги қонунлар талабларига мувофиқ давлат тилида, имло хатоларисиз ёзилишини тақозо этувчи, шу соҳа билан шугўлланувчи субъектларнинг бу борадаги жавобгарлигини назарда тутувчи қарор қабул қилинса, айни муддао бўларди.

Негаки, ёзувлар маблаг билан боғлиқ, Ҳашаматли иморатнинг пештоқиға катта харфлар билан чет тилида ёзилган ёзувни алмаштириш ҳақидаги таклиф тадбиркорға ёқмаслиги аниқ

Ёзувларни тайёрлаб берувчилар ҳам тадбиркор, уларни ёзувнинг қайси тилда бўлиши, имловий хатолари кизиктирмайди. Боз устига бундай ёзувлар халқимизнинг маънавияти ва маърифати билан боғлиқлигини қарор билан бу ишларни тартибга олиш, айрим ёзувларни алмаштириш бўйича муддатлар белгилаш ва ҳоказоларни тақозо этади. Шу жараёнда нафақат ташки тарғибот воситалари, балки болалар дафтари ва қийимларидаги ёзувлар масаласига ҳам эътибор қаратиш керак, деб ўйлайман. Яқинда кўлимга тушган дафтар ўзимизнинг маҳсулот эканини унинг орқасидаги кўзга кўринар-кўринмас қилиб “Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган” деган ёзувдан ва манзилдан билиб олдим. Дафтарнинг устида эса учига кетаётган тошбака тасвири, тошбақанинг пастида “24 PAGES notebook”, тепа-сида “IDEA start” деган ёзувлар бор.

Тўғри, ташки тарғибот воситаларидаги ёзувлар бўйича бир қатор ишлар қилинапти. Телевидениеда, матбуотда чиқишлар бўлапти. Жойларда тушунтириш ишлари оlib борилапти. Натижа ҳам кўринапти, лекин назаримда бу ҳаракатлар сустдай. Баъзан хали эскисини алмаштирмай туриб янғиси пайдо бўлапти.

Лола ўРОҚОВА,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси,
Китоб тумани ҳокими маслаҳатчиси

Шукур ХОЛМИРЗАЕВ

бор. Баландлиги уч километрча келади. Эшакнинг елкасини халачўпнинг учи билан китиклаб, хайдайвердим. Кун кизиб келаётганди. Майли, бир оз юрай, кейин эшакдан тушаман. Арчазор бошланади. Соясидан кета-вераман.

Бир пайт орқадан Ҳабибулла: — Буёқдан борамиз, — деди. Қарасам, эшагини довоннинг битта ҳам тиккайган дарахти йўқ яланг томонига буряпти.

— Нима киламиз буёқдан юриб? — Овул бор, қатик ичамиз. Қатик... Қатикдан ким юз ўгиради? Ҳадемай кун кизиб кетади.

Индамай, эшакни изига қайтардим. Улар яна олдинда, мен орқада. Яна улар олма еб, пўчоғини эшакларнинг оғзига тикиб боришяпти.

Довоннинг ярмигача бордик. Лекин овулдан дарак бўлмади. Чанқай бошладим... Кун кизиб кетди. Теваракда сув деган нарса йўқ...

— Овул кани? — деди Ҳабибулла хўмрайиб қараб. — Йўқ, кўчиб кетишибди, — деди у бепарво ва қарсиллатиб яна битта пахтаसेб олмани тишлади.

Тоғдан қайтиб келаётган эдик. Мен, яна учта ошнам. Ҳаммамиз эшакдамиз. Ола Чопон кишлоғига кирдик. Одамлари янги ерларга кўчиб кетиб, уйлари хувиллаб қолган. Томлари бузилиб, ёғочлари ҳам ташиб кетилган. Мол ўтмайдиган баландликдаги деворлари ҳам нураган, бог ичидаги олма ва тоғолчалар эса пишиб ётибди.

Сой ёқалаб, деворларнинг ёнидан бораётган эдик. Ошналаримнинг

ОЛМА ЕМАДИМ

бири — шўх, шум, тикмачоқдай Ҳабибулла:

— Пича олма олмаймизми? — деб қолди. Таклиф бошқаларга ҳам маъқул бўлди. Эшаклардан тушдик.

— Хуржунларни олинглар. Уйга ҳам элтамиз.

Бу таклиф ҳам бошқаларга маъқул бўлди. Хуржунларни олиб, бири елкасига ташлади, бири билагига осди. Мен эсам, эшагимнинг калта ёлидан ушлаб, уёқ-буёққа қараб туравердим. Нима бўлса ҳам, бу иш — ўғирлик-да...

— Ҳа? — деди Ҳабибулла. — Боргим келмаяпти... — Эриняпсанми? — деди Мўмин. — Йўқ...

— Бировнинг нарсасига тегишни ёмон кўради бу киши, — деди кесатиб Ҳабибулла, сўнг бир шумлиқни ўйладими, тиржайди: — Кўрамиз ҳали, кўрамиз...

— Ҳа, ёмон кўраман, — дедим мен. — Бормайман.

Ҳабибулла бошлиқ болалар тош девордан ошиб, қовжираб ётган ўт-ўлан ичига тушишди. Кейин сакраб-сакраб олмазорга кириб кетишди. Мен, ўтлар ичида илон-пилон йўқмикин, деб уларнинг ортидан қараб турдим. Кейин эшагимнинг нўхта-сига боғланган қилчилвирни оёғим остига босиб, тошга ўтирдим. Соё ўртасидаги сувдан холи ерда ўсиб, харсанглари устига ёйилиб ётган ёввойи узумни, кишлоқ уйлари томоша қилдим.

Девор ортида ўт шитирлади. Ўрнимдан турдим. Ошналарим хуржунларнинг кўзини тўлдириб, биттадан олмани тишлаб илжайиб келишарди. Бирин-кетин менга кўз кири билан қараб, девордан ўтишди.

Ҳабибулла қараганда Мўмин менга яқинроқ. Кўшни бўлмасак ҳам, бирга юрамиз. Мактабда пряник олсақ, бўлиб еймиз. У хуржунини эшагига ортаркан, бир палласини очди.

— Ол, пахтасеб. — Емайман, бу ўғирлик, — дедим. Пахтасеб — олманинг бир тури. Кичкина, сарғиш бўлади. Лекин жуда мазали, серсув.

Жўнадик. Йўл тор: бир томон девор, бир томон сой. Тизилишиб кетяпмиз. Орқада мен. Олдинда Ҳабибулла. Шарглашиб олишганми, бараварига олма тишлашади. Пўчоғини бўлса, олдинга чўзилиб, эшакларнинг оғзига солишади...

Сой биздан узоклашиши билан, эшагимни ниқтадим. Олдинга ўтдим. Қаршимизда Жирғоти деган довон

Рости, оғзимнинг суви келди. Довоннинг тепасига етишимизга беш юз кадамча қолганда холдан тойдим... танглай ўлгур қуриб, тилим

МАҲОРАТ МАКТАБИ

оғзимда айланмай қолди. Улар бўлса, ҳамон пишиллаб, олма ейишади.

Эшакка ўрнашиб ўтирган киши бўлиб, Мўминга қарагандим, унинг юзидан менга ачинганини пайқаб қолдим. Дарҳол кўзимни қисдим. Бир майизни икки бўлиб ейдиган Мўмин дўстим фикримни пайқади. Аста-секин эшаги менга яқинлашиб келди.

Мўмин биқинимга туртди. Унга қарамай, орқа чўнтагимни қовлаётган кишидай, қўлимни секин узатдим. Муздаккина, силлиқкина олма қўлимга тегди. Шаргта чангаллаб олдим-да, ҳеч нарса бўлмагандай, эшакни хайдайвердим. Аъзойи бада-ним билан Ҳабибулланинг кулгисини, таънасини кутдим. Гапларига қулқ солдим. Йўқ... Бошқа мавзуда... Сезмабди... Иягимни қашимокчидай бўлиб, олмани секин оғзимга элтдим... Карс... Шум бола кузатиб келаётган экан:

— А-ха! — деб юборса бўладими. Болалар қулиб юборишди. Туф, деб ташладим оғзимдагини. Қўлимда қолган қисмини ҳам ерга урдим. Титилиб кетди. Эшагим тумшугини чўзган эди, унинг ҳам бўйнига халачўп билан туширдим.

— Қандай бўларкан? — деди Ҳабибулла. — Емайман, емайман! — дедим. — Кўрдик емаганингизни. — Емадим!

— Ҳа-ха... Ўғриликни единг-ку? Анча жанжал бўлди. Кейин болалар иккаламининг яраштиришга тушиб кетишди: «Ҳазил», «келишган эдик», дейишди. Охири Ҳабибнинг ҳам аччиғи чиқиб кетди: «Нима, беш-дўн кило олма билан ҳукуматнинг давлати қамайиб қолди? Шу олма билан биз ўғри бўлиб қолдикми? Одамлар есин деб экишган-да! Қоровули бўлсаки... Аҳ!»

Мен қулқ солмадим. Пиёда юриб, эшагимни хайдаб кетдим. Довонга чиқиб олдим. Ўзимга энди жуда алам қилди: «Чиқиб олдим-ку? Ўлмадим-ку? — деб ўйладим. — Нега чидамадим? Нега ҳеч кимдан сўра-масдан олинган олмани оғзимга солдим. Чидаш мумкин экан-ку? Демак, киши тўғри яшай олади...»

НУРЛИ СЎЗ ИШТИЁКИ

Яхши шеър – ҳамиша қувонарли, ҳамиша нодир нарса. Камина ижтимоий тармоқларда хилма-хил ижодкорларнинг шеърларини кузатиб бораман. Оқишгани айтсам, бузғунги шеърний савиядан кўн-гил тўлавермайди. Лекин хилма-хил битиклар орасида гавҳардек шеърлар ярқираб кўзга ташланиб қолади.

Албатта, изланаётган, шеър ўўлида уринаётган, ўзини ва ўз қалбини қидираётган ижодкорлар оз эмас. Лекин турли ижодий-назмий ўзанларда шеърлари ҳавола этилиб турадиган уч нафар шоирнинг ижоди кўндан бери менинг эътиборимни тортиб келади. Булар: Самарқанд, Қашқадарё ва Фарғона вилоятларидан бўлган Шаҳридин Умиров, Лола Жўраева, Хуришд Карим исмли шоирлардир.

Адабиётсиз, шеърятсиз ҳаёт – ҳаёт бўлмайди, балки адаб дур-доналаридан маҳрум қашиоқ бир тириклик бўлади. Халқимизнинг руҳий ва маънавий ҳаётини муҳофаза қилишда шеърятнинг доимий ўрни бор. Айниқса, бузғунги кундаги маънавий аҳвол ҳар бир зиё-лидан бедорликни ва ўзгача ижтимоий фаолиятни талаб этади.

Бас, менинг ушбу мухтасар сўзимни яхши шеърдан ва нурли сўздан қалби қувонадиган бир адабиёт муҳибининг хушхабарии деб қабул этгайсиз.

Мирзо КЕНЖАБЕК, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган ёшлар мурабийси

Жондан ортиқ севаман, Ватан

ЎЗНИ ПОСБОН АЙЛАСАК

Боғларингга ўзни боғбон айласак, Тоғларинг бўйича хирмон айласак.

Бир тану жон, қўлни қўлга берсагу Ҳар не мушқулларни осон айласак.

Арзимизни тингласайди қўл – Орол, Тўлса, кўз ёшларин уммон айласак.

Минг хижолат чексаю ҳам қолса лол, Андалиблар, ўзни хушхон айласак.

Янграгиб минг-минг саловот мадҳингга, Оламга номингни дoston айласак.

Шаҳри дер: душман келолмас, эй Ватан, Сарҳадингга ўзни посбон айласак.

БАТАН МЕХРИ

Дерди хар дардашим, меҳрибон бўлиб: “Онангдан айрилиб қолдингми, болам!...” Бўзладим ўшал он, бағри қон бўлиб, Зимистон туюлиб бу ёруғ олам.

Ва сўнг бир зиёдан ёришди кўнглим, Қучоғига олган бир чаман бўлди. Мен онам меҳридай меҳрни туйдим, Бағрига босганим шул Ватан бўлди!

Юрак танини ватан этгани каби, Ватаним, юрагинг бўлмоқ истадим. Мардларинг қадрингга етгани каби, Мен ҳам бир керагинг бўлмоқ истадим.

Дард агар жонига кўз тикар бўлса, Жон деб қондошимга қонимни бердим.

Шаҳридин УМИРОВ

Ёвлар сарҳадингга кўз тикар бўлса, Майлига, сен учун жонимни бергум!..

Сенсан қароғимда гуллаган чаман, Сени жондан ортиқ севаман, Ватан!..

Лола ЖўРАЕВА

БАХТЛИЛАР

Такдир ёзуғидан турмасе тошиб, Ҳар кўрган кундан юрмасе нолиб, Арафада бир жуфт иссиқ нон олиб, Онасин кўргани борганлар бахтли.

Яқинлари бўлса атрофида жам, Бутун бағри сира бўлмасе бир кам, Асога суянмай саксон ёшда ҳам Ўзин оёғида юрганлар бахтли.

Ўчмасе бемаҳал ёнган чироғи, Сўнмасе қумғони қайнар ўчоғи,

Яхшилар безасин чоргоҳларимни

Азон товущини эшитган чоғи Боши жойнамозга текканлар бахтли.

Тинчини бузмаса шайтон кутқуси, Бешиқ қучганида кетсе қайғуси, Соқин тун маҳали ширин уйқусин Чақалоқ товуши бузганлар бахтли.

Банданинг Аллоҳга омонат жони, Ўз юрти бағрида бут бўлса нони, Ҳар тонг кўз очганда шаффоф осмони Кўёш чиқишини кўрганлар бахтли.

ОСОН ЭТ

Ғариблик шаҳрининг меҳмони бўлсам, Яхшилар безасин чоргоҳларимни. Гуноҳкор боқмасин, қошингга борсам, Осийликдан асра нигоҳларимни.

Дунёни кенг дердим, асли тор экан, Ким бахтга, кимлардир ғамга ёр экан,

Менинг ғариб кўнглим сенга зор экан, Қарамингдай кенг эт даргоҳларимни.

Тўрт қулиқ дунё деб ўйнасам, қулсам, Ибодатни билмай, нафса енгилсам, Ҳеч ким боқий эмас, ногаҳон ўлсам, Бутлолмайин кўнгил қуроқларимни...

Кир босган бу дилни қачон поклайман, Махшарда юзингга қандай боққайман. Қиёмат кунда не деб оқлайман, Афви тиланмаган гуноҳларимни...

Одамга ўхшаган одамлар бисёр, Ҳақ қолиб, ҳамиша шайтонга дастёр, Барча амалимга гувоҳсан, эй Ёр, Ўзинг огоҳ қилгин огоҳларимни...

Осон эт саволу сўроқларимни...

Жоним фидо сендай юртга

Хуришд КАРИМ

МЕХР

Бир ширин жилмайиб, табассум ила, Ғамгин дунёларни қулдирган аёл, Қалб кўри лиммо-лим меҳрга тўла, Тош дилдан мухаббат ундирган аёл.

Нозик ниҳолдайин танаси тинмас, Бор бўлгин болам дер, ноласи тинмас, Аёлинг ҳеч сабр, бардоши синмас, Дарду ситамларни синдирган аёл.

Ойлари лол этар кўз, қоши билан, Тоғларни чўқтирар бардоши билан, Кўзида маржондай кўз ёши билан, Қалбида ғам ўтин сўндирган аёл.

Қалблари баҳордир, кўзлари маҳзун, Оила, рўзғордан аямас кучин, Елиблар югуриб фарзанди учун, Йўқларни бор қилиб, йўндирган аёл.

Кўклар аёл-чун қучоғин очди, Қуёш ҳам оламга нурларин сочди, Жаннатдур оналар оёғин ости, Оламни меҳрга тўлдирган аёл.

БАТАН

Таърифингни қилиб бўлган мендан аввал, Мен улардан ўтиб не ҳам дейман, Ватан, Жоним фидо сендай юртга, умрим фидо, Сени онам, гул диёрим дейман, Ватан, Не буюрсанг, хизматингга шайман, Ватан.

Дунё кезиб, мен дунёлар топганим йўқ, Дунё излаб, ўзга юртга чопганим йўқ, Мен тирикман, ҳали тошлар қотганим йўқ, Сени номус, сени орим дейман, Ватан, Не буюрсанг, хизматингга шайман, Ватан.

Остонангни кўриқлайин аскар бўлиб, Ҳимоянгга тайёр турай наштар бўлиб, Сен қалбимда яшагайсан гавҳар бўлиб, Сени фаҳрим, ифтихорим дейман, Ватан, Не буюрсанг, хизматингга шайман, Ватан.

Қадринг билмас ношукрлар кўр бўлади, Юртфурушлар пешонаси шўр бўлади, Тупроғингни кўзга суртган зўр бўлади, Тупроғи зар, чаманзорим дейман, Ватан, Не буюрсанг, хизматингга шайман, Ватан.

Сенда буюк сохибқирон излари бор, Тўмариснинг чакнаб турган кўзлари бор, Широқларнинг айтолмаган сўзлари бор, Сен омадим, кўз-туморим дейман, Ватан, Не буюрсанг, хизматингга шайман, Ватан.

Мен қарвонман, сен йўлбошчи сарбондурсан, Қадим Қанғу қадим Мулки Турондурсан, Сен Маккаю Мадинамсан, Курьондурсан, Сен назотим, паноҳдорим дейман, Ватан, Не буюрсанг, хизматингга шайман, Ватан.

ДАРДИНГИЗНИ БЕРИНГ, ОНА

Неча кунки қалбимда тугён, Кўз ёшларим тизилди – маржон, Дардингизга дармон бўлай мен, Дардингизни беринг, онажон.

Майли, тотмай шодлик таъмини, Ўчирманг ҳеч ҳаёт шамини, Менинг умрим олинг ярмини, Дардингизни беринг, онажон.

Бардошингиз тоғдек, биламан, Меҳрингиз – бир боғдек, биламан, Сизсиз бахтни нима қиламан? – Дардингизни беринг, онажон.

Сизсиз менинг ёз, баҳорим йўқ, Номусим йўқ, дилда орим йўқ, Сиздан бошқа хокисорим йўқ, Дардингизни беринг, онажон.

Ором олсин бир зум кўнглингиз, Болам дея яшаб сўлдингиз, Энди сиз деб куйсин ўғлингиз, Дардингизни беринг, онажон.

Пойингизга чўқайин мен тиз, Умрларим ўтмасин беиз, Жаннатимсиз бу дунёда сиз, Дардингизни беринг, онажон.

Гулчехра МУРОДАЛИЕВА

МЕҲРИ ЖОНИМ КАДАР ПАЙВАНДИМ...

Ватан

Танамдаги оққан қандай жонбахсан,
Чехраси қушодим, бағри офтобим...

Боболарим изи тупроқларингда,
Нафаси - ҳар майса, япроқларингда.

Чорласанг, Оловман,
Ханжарман, Бошман, -
Ёвларинг бўғизга отилган тошман!

Меҳри жоним қадар пайвандим, Ватан,
Иймоним, виждоним, дил оҳим - Ватан!

Тонгги шайсангини

Мен куйладим - ҳўл бўлди ўтлар...
Сахарларнинг алвон қошида.

Отланиши ҳақдир бу тонгнинг
Менинг билан узок сафарга.

Сен келсанг - дунёнинг эгаси,
Кўзи сел оқади туманнинг.

Сугуриб олади ҳатто тун
Заҳлаган кўксини кўксимдан.

Нур отган ниғонинг остида
Қул бўлган бир ўзим.

Базорни кутини

Деразадан бокканча тонига
Дўнапти нурга андуҳим.

Ҳавас юрагимда гупурди,
Қўлларимни ёйган имкондан.

Ташқарида бир аччиқ сезим,
Дўстим, яна тинчим йўқолди.

Туманнинг кўксига бошин қўйиб қиз
Йиғлайди, бир лаҳза қалқиб ўтингиз...

Турмуш

Пойларимга бош қўйган Баҳор,
Сени умр бўйи кутдим-ку.

Карвон қулар ўтди. Қайтмади.
Орзум илинж кутди. Айтмадим.

Меҳан

Энди мумкин оёғин ёзмок,
Замин юмшоқ, осмон - мафтункор.

Шамоллари қайсар, ифорли -
Раккос баҳор тинчлик бермайди.

Балки булбул кўнар кафтига, -
Армонлари тушдай тарқалар.

Тун каро йўлакдир.
Дил - шафак, бўлак!..

Энди ором иста
Ноором юрак.

Ёлғизлик ханжарин санчди -
Беомон!

Дил икки бўлакдир,
Тун бўлак-бўлак...

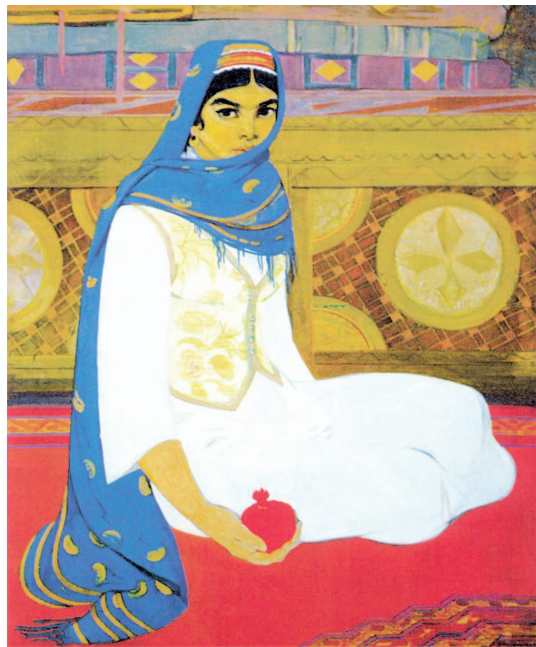
Хабаринг

Сенга нима керак, аслида,
Ўйларимни бузган хавотир?..

Кўй, баримни тутмагин, қайгу, -
Изларимда кезма саро-сар.

...Йилларимнинг қатини титиб
Ном изладим титроқларимга.

Галерея: Ўзбекистон халқ рассоми Рўзи Чориев ижодидан

Келин

Зиёда момо

Қумқўрғон олмалари

Сайроблик қария

АФИША

“ТЕНГИЗ” фильмини кўриб...

Ушбу фильм тўғрисида мутахассислар ва
томошабинлар ҳар хил фикрда бўлишлари
мумкин, ижтимоий тармоқларда кўрганларнинг

эмас экан. Унинг машаққатли тақдири Орол
фожеасига ургу бериш баробарида, севгилиси
Мадияр “Энди Тенгиз йўқ!” деган сўзларидан

ода денгизнинг ўтмишига ёки унинг тарихи ва
аҳамиятига шаъма ҳам йўқ. Менингча, бу шарт
ҳам эмас. Ҳар қандай бадиятнинг ўзагида инсон

Муаммоларга кўникиб кетганимизданми,
баъзан теварак-атрофимизга эътибор беравермаймиз.
Мен денгиз тўла пайтлари Оролдан ҳарбий хизматга кетиб,

1988 йили ташкил этилган “Орол-88” экспедициясининг
муҳим хулосаларидан бири шу бўлдики, Ўрта Осиё республикалари ўрта-
сида сув тақсимотида адолат тикланмас экан,

Орол қуришга маҳкум. Сабаби, республикалараро
мавжуд сув тақсимотида денгизни мўътадил
сақлаш учун маълум миқдордаги сув режалаштирилмаган.

2016 йили Орол муаммоси жиддий тарзда
кўтарилди. Тирикчилик манбаи умумий бўлган
қўшни республикалар чегаралари очилиб,
дарёларнинг эркин оқимиға имконият туғилди.

Томошабин ўз номи билан томошабин: у
хамдардлигини чапак чалиб ё хайкириб ёки сукут
сақлаб билдириши мумкин. Айниқса, воқеани

Авалги кузатишларимдан бирида “Ҳар кимнинг
кўнгида ўз Ороли бор. Бири тўла, бири ярим...”
эканлигини таъкидлаган эдим.

Ўрозбой АБДУРАҲМОНОВ,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси

ОГОҲЛИК

ҚОШ ва ҚОВОҚ орасида

Юртимизда куз мавсуми. Айни хонадонларни
иситиш мосламаларига эҳтиёж кучаядиган пайла.

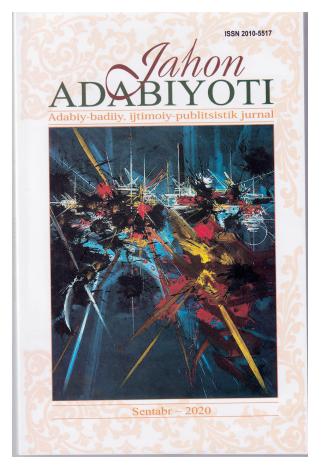
Қузи мавсумини беталофат ўтказиш мақсадида
шу соҳа ходимлари томонидан аҳоли турар жойлари
ва маҳаллаларда учрашувлар ўтказилмоқда.

Қуз қунарларида иссиқликни сақлаш мақсадида
айрим ҳолда қўлда ясалган ёки носоз иситиш
мосламаларидан фойдаланилади.

Фуқаролар куз мавсумида носоз иситиш
мосламаларидан, ясама печлардан фойдаланмасликлари
мақсадга мувофиқ.

Н.ЮСУПОВ, Б.ҲИКМАТОВ, А.АСИЛБОВ,
ёнгин хавфсизлиги хизмати ходимлари

АДАБИЙ-БАДИИЙ НАШРЛАР

«ЖАҲОН АДАБИЁТИ»

2020 йил сентябрь сони

Журналнинг ушбу сони илк саҳифаларида атоқли
навоийшунос олима Суйиша Ғаниеваннинг “Навоийнинг
“ёри азиз”и” мақоласини ўқийсиз.

Машҳур инглиз адаби Ирвин Шоу ижоди ўзбек
китобхоналарига “Бой, камбағал” ва “Тунги дарбон”
номли романлари орқали таниш.

Истеъдодли шоир ва таржимон Шавкат Раҳмон
таваллудининг етмиш йиллиги муносабати билан
адабиётшунос Қозокбой Йўлдошнинг “Поэтик ёлқин
ёғдуси” мақоласида шоир шerryятининг бадий жозибаси,
фалсафий моҳияти ҳамда унинг таржимонлик санъати
ҳақида сўз юритилади.

“Публицистика” руқнида берилган Аҳмаджон
Мелибоевнинг “Одамнинг юзи” мақоласи ярим аслик
ижодий тажрибага эга журналистнинг архивида
сақланган материаллар асосида ёзилган.

Муаллиф бугуннинг нуқтани назардан туриб ўтган аср
ижтимоий ҳодисаларига муносабат билдиради.
Мақолада кўплаб ёзишмалар, ҳужжатлар ва ноёб
кўлёмалар далил сифатида келтирилади, машҳур
инсонлар ҳаёти ҳақида қизиқарли фактлар баён
этилади.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва “Ижод”
жамоат фонди жамоалари филология фанлари доктори,
профессор Муҳаммаджон ХОЛБЕКОВнинг вафоти
муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва
яқинларига таъзия билдиради.

Logo and contact information for O'zbekiston Adabiyoti va San'ati

Logo and contact information for the Uzbek Writers' Union

Editorial board and subscription information

Journal details, ISSN, and QR code